

مددکاری اجتماعی مداخله در بحران

مداخله در بحران HIV / ایدز

نویسندگان:

دکتر حسین یحیی زاده

هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی

مرضیه محمدی

دانشجوی دکتری مددکاری اجتماعی

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	: یحیی‌زاده، حسین، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: مددکاری اجتماعی مداخله در بحران : مداخله در بحران HIV / ایدز/نویسندگان حسین یحیی‌زاده، مرضیه محمدی.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۶ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۵۴۱-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
عنوان دیگر	: مداخله در بحران HIV / ایدز.
موضوع	: خدمات اجتماعی
موضوع	: Social service
موضوع	: بحران‌زدایی
موضوع	: (Crisis intervention (Mental health services
موضوع	: ایدز
موضوع	: (AIDS (Disease
موضوع	: ایدز -- جنبه های اجتماعی
موضوع	: Aids (Disease) -- Social aspects
شناسه افزوده	: محمدی، مرضیه، ۱۳۴۳-
رده بندی کنگره	: HV۴۰
رده بندی دیویی	: ۳۶۱/۳۲

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،

پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نامبر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

مددکاری اجتماعی مداخله در بحران (مداخله در بحران اچ‌آی‌وی / ایدز)

نویسندگان: دکتر حسین یحیی‌زاده - مرضیه محمدی

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ: اول ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۵۴۱-۰

قیمت ۳۲۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
فصل اول: درآمدی بر موضوع.....	۱۱
تعریف بحران.....	۱۱
انواع بحران.....	۱۳
مراحل بحران.....	۱۴
ویژگیهای بحران.....	۱۵
نظریه بحران و مداخله در بحران.....	۱۵
پیشینه و بافت اجتماعی.....	۱۷
سطوح مداخله در بحران.....	۱۹
بحران ایدز.....	۱۹
تعریف اچ‌آی‌وی/ایدز.....	۲۳
سیر بالینی عفونت اچ‌آی‌وی.....	۲۴
وجه تمایز اچ‌آی‌وی با ایدز.....	۲۶
درمان ضد رتروویروسی.....	۲۶
تاریخچه اچ‌آی‌وی/ایدز.....	۲۸
وضعیت اچ‌آی‌وی/ایدز.....	۲۸
راههای انتقال ویروس اچ‌آی‌وی.....	۳۷
باورهای غلط پیرامون اچ‌آی‌وی/ایدز.....	۴۴
فصل دوم: رویکردهای نظری مرتبط با اچ‌آی‌وی/ایدز.....	۵۱
رویکرد پزشکی.....	۵۱
رویکرد جامعه‌شناختی.....	۵۲
رویکردهای مددکاری اجتماعی.....	۶۱
فصل سوم: گروه‌های در معرض خطر اچ‌آی‌وی/ایدز.....	۸۶
زنان و اچ‌آی‌وی/ایدز.....	۸۹
جوانان و اچ‌آی‌وی/ایدز.....	۹۰

۹۲ کودکان و اچ‌آی‌وی/ایدز
۹۴ اچ‌آی‌وی/ایدز و مکان های تشدید کننده آن
۹۸ فصل چهارم: پیامدهای ابتلا به اچ‌آی‌وی/ایدز
۹۸ پیامدهای فیزیولوژیکی
۱۰۱ پیامدهای روان‌شناختی
۱۰۶ پیامدهای اجتماعی
۱۱۳ پیامدهای معنوی
۱۱۶ فصل پنجم: مروری بر سیاست‌گذاری‌های اجتماعی در حوزه اچ‌آی‌وی/ایدز
۱۱۶ سیاست‌گذاری‌های وابسته به سازمان ملل در زمینه اچ‌آی‌وی/ایدز
 سیاست‌های مهارکننده بین‌المللی (مروری بر سیاست‌های اجرا شده در کشورهای مهارکننده
۱۲۰ ایدز)
۱۲۲ سیاست‌گذاری‌های داخلی
۱۲۶ فصل ششم: مدل‌های مداخله‌ای مددکاری اجتماعی در رویارویی با اچ‌آی‌وی/ایدز
۱۲۷ مدل‌های مداخله در بحران
۱۲۹ مداخله در بحران ایدز
۱۴۴ فصل هفتم: مددکاری اجتماعی و اچ‌آی‌وی/ایدز
۱۴۵ اصول حرفه مددکاری اجتماعی
۱۴۹ ارزش‌های حرفه مددکاری اجتماعی
۱۵۲ روش‌های (شاخه‌های) حرفه مددکاری اجتماعی و اچ‌آی‌وی/ایدز
۱۵۴ مددکاری اجتماعی انتقادی و اچ‌آی‌وی/ایدز
۱۵۵ نقش مددکاران اجتماعی برای مداخله در بحران ایدز
۱۶۲ ضمیمه
۱۶۸ منابع
۱۶۸ الف) فارسی
۱۷۰ ب) لاتین
۱۷۳ ج) سایت‌های مورد استفاده
۱۷۵ واژگان تخصصی

فهرست جداول و نمودارها

۱۴.....	جدول ۱-۱.....
۲۷.....	جدول ۱-۲.....
۲۹.....	جدول ۱-۳.....
۳۳.....	نمودار ۱-۲.....
۳۴.....	نمودار ۱-۳.....
۳۴.....	نمودار ۱-۴.....
۳۹.....	نمودار ۱-۵.....
۴۰.....	نمودار ۱-۶.....
۶۰.....	جدول ۲-۱.....
۷۵.....	نمودار ۲-۱.....
۷۸.....	جدول ۲-۲.....
۸۴.....	جدول ۳-۱.....
۸۵.....	جدول ۳-۲.....
۱۲۶.....	جدول ۶-۱.....
۱۲۹.....	نمودار ۶-۱.....
۱۳۳.....	جدول ۶-۲.....
۱۳۴.....	نمودار ۶-۲.....
۱۳۶.....	جدول ۶-۳.....

پیشگفتار

از ابتدای حیات بشر، مریضی و بیماری با او همراه بوده است. ناخوشی‌ها و مصائب و مشکلات وابسته به آنها به دلیل ایجاد اختلال در روند عادی زندگی با حساسیت نگریده شده و همواره برای رهایی از آنها و افزایش کیفیت زندگی، تلاش و تعمق زیادی صورت گرفته است. تلاش‌های انسان در طول زمان برای فهم و درمان بیماری‌ها آرام، تدریجی و انباشتی بوده است ولی از یک مقطع تاریخی به بعد با انتقال شناخت از عامیانه به علمی و سپس جهش شناخت علمی تغییری اساسی در نتیجه حاصل شده است. در قرون جدید و بعد از انقلاب علمی در رشته‌های گوناگون، دانش پزشکی نیز با رشدی شگرف به فهم و درمان بسیاری از بیماری‌های سابقاً مرگ‌آور نایل آمد، بیماری‌های صعب‌العلاج را درمان نمود و موفق به ریشه‌کنی بیماری‌های جمعی شد که هزاران سال علیه بشر بودند. با وجود پیروزی‌های نوین بخش پزشکی جدید، متاثر از سبک جدید زندگی برخی ناخوشی‌ها مانند بیماری‌های روانی که در گذشته چندان مورد اعتنا نبودند گسترش یافتند و هم‌زمان برخی بیماری‌های جدید نیز سربرآوردند که به یکی از مشکلات سیستم بهداشتی درمانی کشورها تبدیل شدند.

یکی از این این بیماری‌ها که از آغاز دهه ۱۹۸۰ میلادی در آمریکا شناخته شد و به زودی در سراسر جهان گسترش یافت، اچ‌آی‌وی/ایدز است. ایدز به عنوان یک بیماری بدون درمان قطعی در مدت چند دهه میلیون‌ها نفر را به گام مرگ کشاند. پس از چند دهه طوفان ابتلا و مرگی که ایدز به پا کرده بود به تدریج داروهای موثری در کنترل آن تولید شد که گرچه درمان قطعی بیماری نبودند ولی به مدت و کیفیت زندگی مبتلایان کمک شایانی نمودند. از این‌رو به تدریج اچ‌آی‌وی/ایدز به یک بیماری مزمن تبدیل شد که می‌تواند گستره زندگی فرد را در بر بگیرد. در چنین وضعیتی در کنار دانش پزشکی سایر علوم مرتبط نیز متناسب با زاویه دید و تخصص خود وارد موضوع شدند. یکی از این دانش‌ها مددکاری اجتماعی است. مددکاری اجتماعی به عنوان شاخه‌ای علمی، تلاشی حرفه‌ای، سازمان یافته و هدفمند در جهت افزایش بهره-

مندی و رضایت‌مندی شخصی و اجتماعی افراد و گروه‌هاست و هدف آن فعال کردن، به صحنه آوردن و کمک به مددجویان (مراجعان) است تا در جهت شکوفایی استعدادها، قابلیت‌ها و توانایی‌هایشان تلاش کنند و از کژکارکردی و اختلال در عملکردها جلوگیری کند.

بر این اساس مددکاری اجتماعی مبتنی بر رسالت حرفه‌ای خود، در سطح فردی به دنبال افزایش کیفیت زندگی مبتلایان و توانمندسازی آنان برای داشتن یک زندگی پویا، بانشاط و مبتنی بر استقلال فردی است. همچنین در سطح جامعه‌ای، مددکاران اجتماعی در تلاشند تا با بهره‌گیری از اصول و ارزش‌های حرفه‌ای خود با دور کردن قضاوت اخلاقی از بیماری ایدز و آنگ اجتماعی ناشی از آن، به همه افراد جامعه کمک کنند تا با افزایش آگاهی نسبت به این بیماری و راه‌های انتقال آن، خود مراقبتی و خودکنترلی را به عنوان یک مهارت عملی به دست آورند.

کتاب حاضر مرتبط با موضوع ایدز و با عنوان مددکاری اجتماعی مداخله در بحران (مداخله در بحران ایدز با رویکرد مددکاری اجتماعی) نوشته شده است. با توجه به این که در موضوع مددکاری اجتماعی اچ‌آی‌وی/ایدز کارهای انجام شده‌ای به زبان فارسی وجود ندارد، لذا تلاش ما برآن بود تا مقدمات مفصلی برای شناخت موضوع و مساله در فصول ابتدایی کتاب آورده شود تا خواننده شناخت مناسبی از بیماری به دست آورد. کتاب حاضر مشتمل بر هفت فصل است.

فصل نخست به معرفی کلیات پیرامون بیماری اچ‌آی‌وی/ایدز می‌پردازد. برای این منظور، سعی شده تعریف بحران، انواع، مراحل و ویژگی‌های بحران، بیماری اچ‌آی‌وی/ایدز، سیر بالینی بیماری و... ارائه شود تا آگاهی ذهنی نسبت به بحرانی بودن بیماری اچ‌آی‌وی/ایدز حاصل شود. در انتهای فصل به باورهای غلط مرتبط پرداخته شده است. برای کسانی که می‌خواهند با مبتلایان به اچ‌آی‌وی/ایدز کار کنند ضرورت دارد که به طور کامل با این باورها آشنایی داشته باشند، این آشنایی برای مددکاران اجتماعی ضرورت مضاعف دارد زیرا موفقیت در عمل تسهیل‌گری آنها منوط به آگاهی از تمامی ابعاد خرده فرهنگ محیطی است که در آن کار می‌کنند. ضمن این که آگاهی آنها در مورد موضوع گاهاً پیش نیاز آگاهی سایر عوامل و تسهیل‌گران محیط اجتماعی است.

فصل دوم به رویکردهای نظری مرتبط با ایدز اختصاص دارد. متناسب با اهداف نگارش کتاب، رویکردهای پزشکی، جامعه‌شناختی و مددکاری اجتماعی ارائه شده‌اند. مراد از ارائه این چشم‌اندازها، بررسی ایدز در سه نظرگاه اصلی آن است. به این معنا که در رویکردهای گفته شده این بیماری چگونه نگریده، تعریف و بررسی می‌شود.

عنوان فصل سوم، گروه‌های در معرض خطر ایدز می‌باشد. عناوین این فصل زنان و ایدز، جوانان و ایدز، کودکان و ایدز، ایدز و مکان‌های تشدید کننده می‌باشند. در این فصل به دنبال آن هستیم تا دریابیم چرا برخی گروه‌ها نسبت به سایرین، بیشتر در معرض ابتلاء به ویروس ایدز قرار دارند.

فصل چهارم پیامدهای ابتلا به ایدز تشریح شده است که در آن به پیامدهای فیزیولوژیکی، روان‌شناختی، اجتماعی و معنوی پرداخته شده است. در فصل‌های باقی مانده سیاست‌گذاری‌ها و ارتباط دانش مددکاری اجتماعی با موضوع آمده است.

از آنجا که ایدز یک معضل جهانی و همگانی است لذا در سطوح مختلف ملی و بین‌المللی به آن پرداخته شده است. از این‌رو در فصل پنجم کتاب به مرور سیاست‌گذاری‌های اجتماعی مرتبط در حوزه ایدز می‌پردازیم. مهمترین مباحث مطرح شده در این فصل مشتمل به سه مورد سیاست‌گذاری‌های وابسته به سازمان ملل (بهداشت جهانی، برنامه UNAIDS، برنامه ۹۰،۹۰،۹۰...)، سیاست‌های مهارکننده (مروری بر سیاست‌های اجرا شده در کشورهای مهارکننده ایدز) و سیاست‌گذاری‌های داخلی هستند.

در فصل ششم مرتبط به این موضوع پرداخته‌ایم که مبتنی بر آموزه‌های مددکاری اجتماعی چه مداخلاتی برای پیشگیری یا رویارویی با ایدز می‌توان طراحی و اجرا نمود. فصل پایانی نیز با عنوان مددکاری اجتماعی و ایدز ارتباط شاخه‌های مختلف حرفه مددکاری اجتماعی با ایدز، لزوم استفاده و بهره‌گیری از مددکاری اجتماعی انتقادی و ایدز و نقش مددکاران اجتماعی در مواجهه با ایدز آمده را بررسی کرده‌ایم.

برای کسانی که آشنایی با موضوع ندارند توصیه می‌شود کتاب را به همین صورتی که آمده است مطالعه نمایند برای سایر افراد مطالب کتاب بسته به هدف مطالعه می‌تواند گزینشی و اختیاری باشد. در پایان نیز از همه عزیزان و خوانندگان کتاب تقاضا می‌شود هرگونه نظر، پیشنهاد و نقد مشفقانه خود؛ در راستای برطرف نمودن کم و کاستی‌های احتمالی کتاب را، از طریق پست الکترونیکی با نویسندگان در میان بگذارند.

دکتر حسین یحیی‌زاده
yahyazadeh@atu.ac.ir

مرضیه محمدی
lelamohamadi@gmail.com